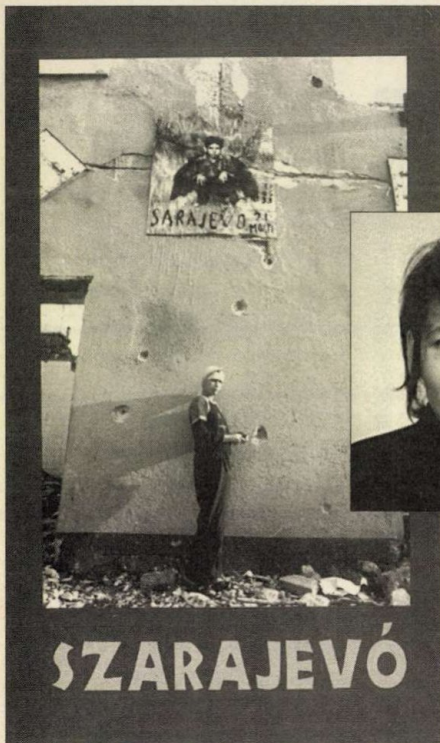

Mű-élvező

Kárpáti N. Zsuzsa

Az utolsó pillanatban

Nézed a tévét. Szégyellheted magad: szépen beleszoktál a jugoszláviai háborúba. Fásultan bámulod a szörnyű képeket, hidegen hallgatod, hogy milyen rövid volt a fegyverszünet, Sarajevóban megint rettegniük kell a járókelőknek, talán teszel egy megjegyzést a rohadt nyugatiakra, mert persze a megoldást tőlük várod, de végül is nyugodtan tudomásul veszed, amit az újság (rendszerint csak a második oldalon) ír: „Még húsz évig is eltart hat a boszniai háború.”

Régebben egy halott civil közelképe, különösen ha gyereké volt, még keltett benned futó borzongást. Ez mára elmúlt. Most Ruanda van soron. Járvány, éhezés, Vöröskereszt, ezek haldokolnak. Szörnyű, mondod igazán őszintén vagy kötelességszerűen, ahogy a tévét nézed, talán a csekkszámlaszámot is felírod, hogy majd pénzt küldjél. De az, hogy egy maradék-mdf-es-mit-mondott, most is fontosabb számodra, az új kormány bal(os) lépéseiben jobban felizgatod magad.

Nézed a tévét. Last minute – ezt a most divatos utazási formát reklámozzák állandóan. Igen, közönyösséged utolsó pillanatában jelent meg a Narancs Könyvek újabb darabja, a „Szarajevó – egy antológia”. A hátsó borítón 46 szerző neve. Mindenki benne van az antológiában, akinek szava számodra fontos, s akinek az antológiában való részvétele azt mutatja, hogy számára Sarajevó fontos.

Az írások műfaja is szinte 46-féle, s mégis, éppen e változatosságot használja fel a szerkesztő, Csejdy András, mert jól választott tematikus bokrok segítségével hihetetlen egységbe fogja a könyvet. Mindegyik írásból perzsel vagy jeges szigorával dermeszt a tiltakozás az esztelenség ideológiája ellen. A fegyveres harc fizikai valósága és következményei

ellen. Ha bárkit is kiemelsz a nevek közül, az nem értékítéletet jelent. Csalog Zsolt 238 szenvedélyes kérdőjele mögött 238 metszően tiszta megállapítás rejlik arról, hogy mi várna a magyarokra, ha körkörös szelleme eluralkodna. Kárpáti Péter elbeszélése a 99 évvel ezelőtti Sarajevóról szól, ahol vészett farkasok kezdtek garázdálkodni. A dokumentumműfajnak álcázott írás valójában nagyon is lírai felkiáltás arról, milyen iszonyatos veszélyt jelent az ordások terjedése. A lúd szerbül bolondot jelent, az ugrózszeni pedig azt: veszélyeztetett. Kalapáti Ferenc fájdalmasan ironizáló, nagyszerű verset fűzött e szavak köré. Számomra különösen borzongató és félreérthetetlen képet jelent Lengyel Péter Dél-Amerikában játszódó történetében az autótutat keresztező hatalmas, egyszerre pusztító és pusztuló rákfolyam. „Alattuk ollók ágaskodtak, a vörös-fekete nagy testek féloldalt araszoltak, hat ráklábon. Bárán megértette, hogy itt csak egy fajta sebesség van: gyorsan hajtani a szakadék miatt nem lehet, lassan pedig azért nem, mert akkor óhatatlanul kiszúrják a kocsikereket az ollók.” Csoóri, Eörsi, Esterházy, Kornis, Mészöly, Nádas, Orbán, Tandori – bocsássanak meg a többiek, akik nem fének már ide, pedig nagyon érintett, nagyon izgatott, nagyon ironikus, nagyon elkötelezett írásukkal, versükkel mindmind segítenek. Segítenek abban, hogy végre megérezhesd, átélhesd, mi van ott, és mi történhet itt.

Akik a szomszéd országokkal kapcsol-

atos alapszerződések ürügyén megint visszogva lobogtatják harsány nemzetiszínű pántlikáikat, gyürkőzzenek neki az antológia elolvasásának, aztán használják inkább könyvjelzőnek azokat a pántlikákat. Ha iskolaigazgató, ha tanár vagy, vetess néhány példányt ebből az antológiából a könyvtárba. (A honvédségnél viszont nem örülnének neki.)

Ezután majd a ruandai képek látványát fogod megszokni?

Ne légy farizeus! Edd tovább nyugodtan a híradó alatt a rántott csirkecomb, utazz el nyaralni, és ne szégyellj, ha szépen lebarapultál. Itthon bosszankodj a még sok helyen piszkos Meindl-boltok vagy egy elromlott hajszárító kicserélése miatt. Csak a képek látványába ne fásulj bele. Ha indulataidat egy ilyen antológia kicsit kiráncigálja felnagyított sérelmeid közül, ha az olvasottak nyomán feléledt valódi részvéted, felháborodásod találkozik a többi olvasóéval, és ezek összegződnek, hátha elérjük, hogy valamikor, valahol érvényesül a kollektív tudattalan hatása. Modern embernek képzelve magunkat ma nem hiszünk ebben. De hát miben higgyünk, ha már a pápa se ment el Sarajevóba?

Egyed László

Ecetes szardínia

Nem tudom, önök hogy vannak vele, de nekem a manhattani halálesetről azonnal a betlehemi gyilkosságok jutnak az eszembe, arról pedig Kaufmann rabbi híres mondása: Láttam én már könnyűbúvárt szárazon fuldokolni.

